

Özgün araştırma

Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Amaçları: Ergoterapi Bölümü Örneği

Gökçen Akyürek¹ , Sinem Kars² , Gonca Bumin³

Gönderim Tarihi: 20 Şubat 2020

Kabul Tarihi: 10 Haziran 2020

Basım Tarihi: 28 Ağustos 2020

Öz

Amaç: Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım amaçlarının incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Betimleyici araştırma desenine göre planlanan bu çalışma için Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümünde eğitim gören ve gönüllü olan bireyler (n=120; 21,52±2,79; %17,5 erkek) çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada, araştırmacılar tarafından hazırlanmış on iki sorudan oluşan bilgi formu ve Sosyal Ağ Sitelerinin Kullanım Amacı Ölçeği kullanıldı. Sayısal değişkenler Mann Whitney U, Kruskal-Wallis ve kategorik değişkenler Ki-Kare testi ile incelendi.

Bulgular: Sonuçlara göre, öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıklarının ve amaçlarının sadece cinsiyete göre değiştiği; buna göre, “WhatsApp” kullanımının ve sosyal ağ kullanım süresinin kadın öğrencilerde daha fazla olduğu (p=0,041); ve kadın öğrencilerin sosyal medya kullanımını daha vazgeçilmez görüp eğitim için kullanılması gerektiğini düşündükleri bulunmuştur (p=0,040). Ayrıca; sosyal medya, kadın öğrenciler tarafından daha fazla sosyal etkileşim ve eğitim amacıyla kullanılmaktadır (sırasıyla; z=-2,333, p= 0,020; z=2,114, p=0,035; z=-2,423, p=0,015).

Sonuç: Sosyal medya araçlarının, sosyal etkileşim ve eğitim amaçlı kullanımının kadın öğrencilerde erkek öğrencilere göre daha yaygın ve kadın öğrenciler için sosyal medya araç kullanımının vazgeçilmez olduğu görülmektedir. Bu durumun, kadın öğrencilerin sosyal etkileşim ve eğitim amaçlı kullanmasından kaynaklanacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, eğitsel faaliyetlerde sosyal medya kullanımının yaygınlaştırılması, öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci etkileşiminin artırılmasında bir araç olarak kullanılmasının teşvik edilmesi önemlidir.

Anahtar kelimeler: *Eğitim, ergoterapi, iletişim, sosyal medya*

¹ **Gökçen Akyürek. (Sorumlu Yazar)**, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü 06100 Samanpazarı/Altındağ/ANKARA, +90 0312 305 25 60. E-posta: gkcnakyrk@gmail.com

² **Sinem Kars.** Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü 06100 Samanpazarı/Altındağ/ANKARA, +90 0312 305 25 60. E-posta: snmkrs@hotmail.com

³ **Gonca Bumin.** Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü 06100 Samanpazarı/Altındağ/ANKARA, +90 0312 305 25 60. E-posta: gbumin@hacettepe.edu.tr

* Bu çalışma 19-22 Haziran 2019 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi’nde gerçekleştirilen VIth International Eurasian Educational Research Congress’te sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Original Research

Purpose of Social Media Use of University Students: Example of the Occupational Therapy Department

Gökçen Akyürek¹ , Sinem Kars² , Gonca Bumin³

Submission Date: 20th of February, 2020

Acceptance Date: 10th of June, 2020

Pub.Date: 28th of August, 2020

Abstract

Objectives: The aim of this study was investigation of the social media usage purposes in the university students. **Materials and Methods:** For this study, which was planned according to descriptive research design, volunteers (n=120; 21.52±2.79;17.5% male) who were enrolled at Hacettepe University, Department of Occupational Therapy were included in the study. An information form consisting of twelve questions prepared by the researchers and the Aim of Use of Social Network Sites Scale were used. The quantitative variables were analyzed with Mann Whitney U, Kruskal-Wallis; categorical variables were analyzed with Chi-Square test.

Results: According to results, the social media usage aim of the students differs only by gender; therefore, using of “WhatsApp”; the duration social media usage were higher in female students (p=0.041); they found the use of social media as indispensable and thought to be used for education (p=0.040). Another result is that female students use social media more for social interaction and education than male students (z=-2.333, p=0.020; z=-2.114, p=0.035; z=-2.423, p=0.015, respectively).

Conclusion: The social media usage for social interaction and educational purpose is more common among female students than male students and social media usage is indispensable for female students. This situation is thought to be due to the use of female students for social interaction and educational purposes. Therefore, it is important to promote the use of social media for educational activities and to encourage its usage as a tool to increase student-student and teacher-student interaction.

Keywords: *Communication, education, occupational therapy, social media*

¹**Gokcen Akyurek. (Corresponding Author).** Hacettepe University, Faculty of Health Science, Department of Occupational Therapy, 06100 Samanpazarı/Altındağ/ANKARA, +90 0312 305 25 60.E-mail: gkcnakyrk@gmail.com

²**Sinem Kars.** Hacettepe University, Faculty of Health Science, Department of Occupational Therapy, 06100 Samanpazarı/Altındağ/ANKARA, +90 0312 305 25 60. E-mail: snmkr@hotmail.com.

³**Gonca Bumin.** (Hacettepe University, Faculty of Health Science, Department of Occupational Therapy, 06100 Samanpazarı/Altındağ/ANKARA, +90 0312 305 25 60. E-mail: gbumin@hacettepe.edu.tr.

* This study was presented as an oral paper at VIth International Eurasian Educational Research Congress held at Ankara University between 19-22 June 2019

Giriş

Elektronik tabletler, akıllı cep telefonları, bunlarla beraber internet ve sosyal medya ağlarının hızlı bir şekilde yaşantımıza girmesi ile bireyler bu teknolojileri kullanmaya ve sürece adapte olmaya çalışmaktadırlar (Lister, Dovey, Giddings Grant ve Kelly, 2008; Alav, 2014). Bu teknolojilerle kişiler arası etkileşim ve iletişim yeniden şekillenmektedir (Abaoğlu, Cesim, Kars ve Çelik, 2017). Son yıllarda hızla gelişen teknoloji, özellikle gençleri doğrudan etkilemekte ve hayatımıza iletişim alanında büyük yenilikler sunmaktadır. Özellikle sosyal medya ağları, bireyleri bir sisteme profil bilgileri ile kayıt yaptırarak çeşitli veriler paylaşması, diğer kullanıcıların paylaştıklarını görmesi, karşılıklı paylaşımları beğenmesi ve kullanıcı listelerini görmesini sağlayan sistemlerdir (Sistek-Chandler, 2012; Ersöz, 2016). Bu sayede, bireyler, Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, LinkedIn, Flickr gibi sosyal medya ağları yoluyla sürekli bilgi alışverişi ve iletişim halindedirler (Mazman ve Usluel, 2011).

Günümüzde bu ağlar önemli sayıda kullanıcıya ulaşmıştır ve bu sayı daha da artmaktadır (Chen ve Bryer, 2012; Çavuş, Ertaç-Varoğlu ve Serdaroğlu, 2012). Kullanıcı sayısının artması sosyal medya ağlarının kullanım amaçlarının giderek değişmesi ve gelişmesidir (Clarke, 2009; Park ve Kim, 2013; Lin, Hoffman ve Borengasser, 2013; Küçükali, 2016). Sosyal medya ağlarında bireylerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebildiği bir ortamın olması da kullanıcı sayısındaki artışın bir başka nedenidir. Çünkü; bireylerin kendilerini rahatlıkla ifade edebildiği bu ortam, onların birçok ihtiyacına (bilgiye hızla ulaşmak, vb.) cevap vermektedir (Hieftje, 2009; Sistek-Chandler, 2012). Ayrıca, sosyal medya; katılımcılara ortak ilgileri üzerine samimi konuşma ortamı sağlayarak, katılımcıların ortak bir noktada birleşmelerine, bilgi paylaşma/edinmelerine ve tercih yapabilmelerine olanak tanımaktadır (Koçer, 2012). Böylece, birey aktif olarak diğer bireyler ile etkileşime girerek ve gözlemleyerek öğrenebilir, zaman ve mekân sınırlaması olmadan bilgiye ulaşabilir ve bunu yaşam boyu sürdürebilir. Bu anlamda gelecek günlerde sosyal medyanın eğitime daha fazla katkısı olacağı yadsınamaz bir gerçektir (Hamid, Waycott, Kurnia ve Chang, 2015).

Eğitim kavramı tarih boyunca farklı şekillerde tanımlansa da oldukça geniş bir kapsama sahiptir. Ancak kısaca, bireyin topluma kazandırılmasında gerekli bilgi, beceri ve davranışların edinmesini sağlayan, her toplumda var olan ve yaşam boyu süren bir süreç olarak tanımlanabilir (Erkan, 2010). Eğitimin kendine özgü ilk ve genel işlevi, başlangıçta tekil olan insanı “sosyal kişi” haline getirmek olmakla beraber (Aydın, 2000); diğer işlevi ise kişiye bir uzmanlık kazandırarak toplumsal ihtiyaçları karşılamaktır. Sosyal medya ağları; arkadaşlık, akrabalık,

İlgiler ve etkinlikler üzerine kurulu olsa da bilgi paylaşımı ve iş birliğine de olanak sağladığından, yukarıda bahsedilen kazanımları elde etmek için eğitsel amaçlı kullanılabilir.

Sosyal medyanın eğitimde kullanılmasıyla öğrencileri yüz yüze ya da elektronik olarak birbirine bağlayarak esnek iletişimi sağladığı ile ilgili literatürde birçok araştırma mevcuttur (Özmen, Aküzüm, Sünkür ve Baysal, 2011; Mcloughlin ve Lee, 2007; Chew, Jones ve Blackey, 2009; Ahn, 2011). Bu çalışmalarda eğitsel materyallerin ve içeriğin modifikasyonu ile bireylere yeni fırsatlar sağlanacağı (Muijs, West & Ainscow, 2010), kaynak paylaşımının artacağı, okul öğrenci öğretmen arasındaki ilişkilerin gelişeceği ve motivasyonu artıracacağı belirtilmektedir (Özmen, ve diğ., 2011; Sistek-Chandler, 2012). Albion (2008); gün geçtikçe sosyal ağ araçlarının eğitim bağlamında kullanımının önemli olduğunu, eğitimcilerin de bu gelişim sürecinin dışında kalamayacağını ve özellikle değerlendirme araçları hazırlama, velilere ödevleri duyurma gibi uygulamalarda kullanılabileceğini belirtmektedir. Ayrıca, Jones, Blackey, Fitzgibbon ve Chew (2010), sosyal medyanın yükseköğretimdeki öğrencilerinde iletişim becerileri, sosyal katılım ve bağlılığı geliştirdiğini vurgulamaktadır.

Görüldüğü gibi, yapılan çalışmalar çoğunlukla, adölesan veya eğitimci popülasyonda gerçekleşmiş olup onların kullanım amaçlarını irdelerken lisans öğrencilerinde sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve amaçları hakkında yeterli bilgi vermemektedir (Lenhart, Madden, Smith ve Macgill, 2009; Ahn, 2011; Kert, 2011; Agosto, Abbas ve Naughton, 2012). Sosyal medya kullanım amaçlarının her geçen gün değişen dinamik bir süreç olduğu düşünüldüğünde, ilgili araştırmaların hem ulusal hem de uluslararası literatürde merak uyandırdığı ve incelenmesi gerekli olan konuların başında geldiği düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, öğrencilerin sosyal medya kullanım amaçlarının ve alışkanlıklarının sınıf düzeyine ve cinsiyete göre değişiminin incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem

Araştırma Deseni ve Etik Boyut

Bu araştırma; konu, olay, birey ve nesneyi kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışan, onları herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası göstermeyen betimleyici araştırma desenine (Karasar, 2009) göre planlanmıştır. Lisans öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlık ve amaçlarının tanımlanması hedeflenmiştir. Helsinki Deklarasyonu'na göre hazırlanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Hacettepe Üniversitesi Senato Etik Kurulu'ndan yazılı izin (Karar No: 828528; tarih: 15.10.2019) alınmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Kolayda örnekleme; olasılığa dayalı örneklemenin olanaklı olmadığı ya da çok zor olduğu durumlarda, çalışma için uygun ve istekli olan bireylerin seçilmesiyle oluşturulan; bu nedenle evreni temsil yeteneği düşük olan ancak varsayımlarla ilgili kullanışlı veriler alınabilen örneklemdir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Araştırmanın örneklemini 2019-2020 güz döneminde Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü'nde eğitim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden (n=204) gönüllü olan ve ölçeklerin tamamını dolduranlar (n=120) katılımcılar oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde ergoterapi bölümünden 154 öğrenciye sınıf temsilcileri aracılığı ile ulaşılmıştır. Katılmaya gönüllü olan öğrencilerden aydınlatılmış onam formu alınmıştır. Ancak verilen ölçüm araçlarını yanlış ve eksik doldurmalarından dolayı 14 öğrenci; ölçeği doldurmaktan daha sonra vazgeçen 18 öğrenci ve ölçeği doldurduktan sonra verilerin kullanılmasını istemeyen 2 öğrenci araştırma dışında tutulmuştur. Sonuç olarak 120 öğrencilik bir çalışma grubu ile bu araştırma gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalamaları $21,52 \pm 2,79$ (17-35 yıl) olup, %17,5 erkek öğrencidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplanma süresi 6 hafta; bilgi formu ve Sosyal Ağ Sitelerinin Kullanım Amacı Ölçeği'nin tamamlanma süresi ise yaklaşık 16-20 dakikadır.

Bilgi formu:

Bilgi formunda yaş, kullanılan sosyal ağlar, sosyal medyayı kullanım süresi, sosyal medyanın kullanım şekli ve amacı ile ilgili 10 adet seçenekli ve 2 adet açık uçlu soru ("sosyal medya ile ilgili olumlu/olumsuz görüşlerinizi yazabilir misiniz?" ve "sosyal medyayı eğitim amaçlı kullanıyor musunuz?") olmak üzere toplam 12 adet soru bulunmaktaydı.

Sosyal ağ sitelerinin kullanım amacı ölçeği:

Bu ölçek, Karal ve Kokoç tarafından 2010 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,83 olarak hesaplanmıştır. Ölçek 14 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin boyutları, "sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı", "tanıma ve tanınma amaçlı" ve "eğitim amaçlı" olarak isimlendirilmektedir. Bu boyutlardan sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı alt boyut 8 madde iken, tanıma ve tanınma amaçlı ile eğitim amaçlı alt boyutlar üçer maddeden oluşmaktadır. Ölçekte puanı ters çevrilen madde bulunmamakta olup, ölçek, 5'li likert tipi ölçekleme ile puanlanmaktadır. Buna göre maddeler 1=hiç katılmıyorum-5=tamamen katılıyorum arasında puanlanmaktadır (Karal & Kokoç, 2010).

İstatistiksel analiz

Veriler, “IBM SPSS Statistics 23.00” programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi için sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygun olup olmadığı Kolmogorov Smirnov Testi ile incelenmiştir. Veriler yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma olarak sunulmuştur. Ki-Kare Testi ile cinsiyet ve sınıf düzeyine göre kullanılan sosyal medya araçları, günlük sosyal medya kullanım süresi, karar vermede sosyal medyadan etkilenme, sosyal medya içeriklerine yorum yapma sıklığı, sosyal medyada yabancı kişilerden gelen arkadaşlık isteğini kabul etme, sosyal medyada gönderilen her mesajı okuma ve sosyal medyanın kullanım amacı incelenmiştir. Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği alt parametreleri ile cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği alt parametreleri ile sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün Karadeniz ve Demirel, 2017).

Bulgular

Katılımcı öğrencilerin tamamının en az 1 sosyal medya aracını kullandıkları saptanmış olup, oranlar incelendiğinde öğrencilerin oldukça büyük bir kısmı Youtube (k=%90; e=%94), WhatsApp (k=%98; e=%88) ve Instagram (k=%78; e=%77) kullanmaktaydı. Snapchat, LinkedIn, Vine ve Periscope uygulamalarını ise oldukça nadir kullanılmaktaydı. Cinsiyete göre uygulamaların kullanımına bakıldığında sadece WhatsApp uygulamasını kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla kullandığı saptanmıştır (p=0,041). Ancak Facebook, Instagram, Twitter, Youtube, Snapchat, LinkedIn, Vine, Periscope gibi uygulamalarının kullanımları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olmadığını saptanmıştır (p>0.05).

Kadınların %39,4’ünün, erkeklerin ise %72,2’sinin 1-2 saat için sosyal medyayı kullanmaktaydı. Cinsiyete göre günlük sosyal medya kullanım süreleri açısından, 1-2 saat kullanma süresi için istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu görüldü (p=0,022, Tablo 1). Kadınların %57,6’sının, erkeklerin ise %22,2’sinin sosyal medyayı 3-5 saat arasında kullandığı ancak bu durumun istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (p>0,05).

Cinsiyete göre sosyal medya hakkındaki düşünceler incelendiğinde, kadınların erkeklere göre sosyal medyayı vazgeçilmez olarak düşündüğü saptanmıştır (p=0,040; Tablo 1). Cinsiyete göre sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanılması hakkındaki düşünceler incelendiğinde, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olduğu ve oranlara (k: %97; e: %83)

bakıldığında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran sosyal medyayı eğitim amacı için daha fazla kullandığı görülmektedir (p=0,046; Tablo 1).

Tablo 1: Sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve düşünceleri ile ilgili analiz sonuçları

Değişkenler	Kategoriler	Kadın (n=99)	Erkek (n=21)	p
Sınıf	1. sınıf	%33,3	%5,6	
	2. sınıf	%22,2	%27,8	
	3. sınıf	%13,1	%5,6	
	4. sınıf	%31,3	%61,1	
Kullandıkları sosyal medya araçları	Facebook	%43,4	%55,6	0,411
	Instagram	%78,8	%77,8	0,569
	Twitter	%43,4	%38,9	0,844
	WhatsApp	%98,0	%88,9	0,041*
	You tube	%90,9	%94,4	0,524
	Snapchat	%3,0	%0,0	0,603
	LinkedIn	%7,1	%5,6	0,644
	Vine	%1,0	%0,0	0,846
Sosyal medya günlük kullanım süresi	Periscope	%0,0	%0,0	-
	1-2 saat*	%39,4	%72,2	0,022*
	3-5 saat	%57,6	%22,2	0,089
	6 saat ve üzeri	%3,0	%5,6	0,782
Sosyal medyanın kararları etkileme durumu	Evet	%12,1	%11,1	0,966
	Hayır	%30,3	%33,3	
	Kısmen	%57,6	%55,6	
Sosyal medya içeriklerine yorum yapma	Her zaman	%6,0	%5,6	0,510
	Bazen	%22,2	%22,2	
	Nadiren	%45,5	%27,8	
	Hiçbir zaman	%26,3	%44,4	
Sosyal medyada tanımadığı kişilerden gelen arkadaşlık isteğini kabul durumu	Her zaman	%5,0	%5,6	0,530
	Hiçbir zaman	%53,5	%44,4	
	Biraz düşünürüm	%35,4	%50,0	
	Engellerim	%6,1	%0	
Sosyal medyadan gönderilen her mesajı okuma durumu	Her zaman	%43,4	%22,2	0,218
	Hiçbir zaman	%6,1	%5,6	
	Bazen	%50,5	%72,2	
Sosyal medya ile ilgili düşünce	Olmasa olmaz	%34,3	%11,1	0,040*
	Olmasa da olur	%65,7	%88,9	
Sosyal medya kullanım amacı	Sosyalleşme	%27,3	%16,7	0,264
	Bilgilenme	%60,6	%61,1	0,592
	Eğlence	%69,7	%61,1	0,322
	Ekonomiye katkı	%3,0	%5,6	0,492
	Sosyal kaçış	%15,2	%11,1	0,492
	Zaman öldürme	%20,2	%22,2	0,531
Sosyal medya eğitim amaçlı kullanılabilir mi?	Evet	%97,0	%83,3	0,046*
	Hayır	%3,0	%16,7	

*p<0,05; Ki kare yöntemi kullanılmıştır.

Cinsiyete göre sosyal medyanın kararlarını etkileme, sosyal medya içeriklerine yorum yapma sıklığı, sosyal medyada yabancı kişilerden gelen arkadaşlık isteğini kabul etme, sosyal medyada gönderilen her mesajı okuma ve sosyal medyanın farklı kullanım amaçları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$; Tablo 1). Bununla birlikte, sosyal medya, öğrencilerin %50'sinden fazlasının kararlarını ($k=\%69,7$; $e=\%66,7$) etkilemekteydi. Öğrencilerin %50'sinden fazlası, sosyal medyayı eğlence ve bilgilendirme amacıyla kullanmaktaydı. Sınıf düzeyine göre bu değişkenler incelendiğinde, sınıf düzeyine göre hiçbir değişkende istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmedi ($p>0,05$).

Öğrenciler tarafından cevaplanan açık uçlu sorulardan birisi olan sosyal medya hakkındaki olumlu ve olumsuz cevaplar aşağıdaki gibiydi:

Öğrenci-1: “Sosyal medya kullanmadığımda kendimi daha stresli hissediyorum, gelişen olayları ve yakınlarımı takip etmediğimde bir huzursuzluk hissediyorum” (Kadın, 26)

Öğrenci-31: “Sosyal medyaya yalnız zamanlarımda bakıyorum. Ama mutlaka bakarım.” (Kadın, 24)

Öğrenci-82: “Sosyal medyada çok imkânlar var. Okuyamadığım kitapları, izleyemediğim filmleri, ya da öğrenmek istediği bilgiyi birkaç kelime yolu ile ulaşabiliyorum.” (Erkek 24)

Öğrenci-112: “Sosyal medya hayatımızı kolaylaştırdı. Bilgiye daha hızlı erişiyoruz.” (Erkek 26)

Öğrenci-28: “Sosyal medyada aradığım ve ihtiyacım olan birçok şey var ama çok zamanımı alıyor kapatmayı düşünüyorum.” (Kadın 25).

Öğrenci-93: “Sosyal medyanın olumlu ve olumsuz çok yönü var. Hayatımızı kolaylaştırdı ve hızlandırdı. Ancak, böyle bile olsa bağımlılık yapıyor ve kötü örnek olabiliyor, bu kötü.” (Kadın 21).

Öğrenciler tarafından cevaplanan, açık uçlu sorulardan birisi olan sosyal medyayı eğitim amacıyla kullanıp kullanmadıklarına dair soruya verilen “evet” cevabının devamı aşağıdaki gibiydi:

Öğrenci-21: “Youtube kanalından derste anlatılan konu ile ilgili video olup olmadığını sıklıkla kontrol ederim.” (Kadın 23).

Öğrenci-42: “İnternette her türlü bilgi var. Dersle ilgili olabilir ya da yaşam ile ilgili... yararlanıyorum.” (Kadın 21).

Öğrenci-66: “bu sene son yılım yabancı dil sınavına internette bulduğum bir ücretsiz uygulamadan faydalanarak destekliyorum.” (Kadın 25).

Öğrenci-78: “Stajlarım sırasında gerekli etkinliklerin bir kısmını internetten bularak kullandım.” (Kadın 25).

Öğrenci-98: “Yazılılara çalışırken bazı eksik notlarım dahi olsa arkadaşşımdan fotoğraf yolu ile alabiliyorum. Bu büyük kolaylık, fotokopici ara derdi yok en azından.” (Kadın 24).

Öğrenci-101: “Hocalarımız okulla ilgili birçok duyuruyu artık sosyal medya hesaplarından yapıyorlar. Gören kişiler belli olduğu için hocalar açısından da büyük kolaylık. Ben görmedim duymadım olmuyor. Gerekli duyurular bize hızlıca ulaşıyor.” (Erkek 21).

Cinsiyet değişkenine göre Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği'nin sosyal etkileşim-iletişim ve eğitim amaçlı kullanımı alt ölçek puanları ile ölçeğin toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edildi. Buna göre, kadınların sosyal etkileşim iletişim amaçlı kullanım puan ortalamaları erkeklerin sosyal etkileşim iletişim amaçlı kullanım puan ortalamalarından yüksek bulundu ($z=2,333$; $p=0,020$; Tablo 2). Kadınların eğitim amaçlı kullanımı puan ortalamaları da erkeklerin eğitim amaçlı kullanımı puan ortalamalarından yüksek bulundu ($z=-2,114$; $p=0,035$; Tablo 2). Ancak, araştırmaya katılan öğrencilerin tanıma ve tanınma amaçlı kullanım puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre istatistik anlamlı bir farklılık göstermedi ($z=-0,804$, $p =0,421$; Tablo 2).

Tablo 2: Sosyal medya kullanım amaçları ile ilgili analiz sonuçları

	Cinsiyet	n	Med(min-maks)	z	p
Sosyal etkileşim-iletişim amaçlı kullanım	Erkek	21	20,50(8-28)	-2,333	,020*
	Kadın	99	24,00 (9-47)		
Tanıma ve tanınma amaçlı kullanım	Erkek	21	6,50 (3-12)	-,804	,421
	Kadın	99	7,00 (3-20)		
Eğitim amaçlı kullanım	Erkek	21	13,00 (6-20)	-2,114	,035*
	Kadın	99	15,00 (4-38)		
Sosyal ağ kullanım amaçları toplam puan	Erkek	21	39,50(19-55)	-2,423	,015*
	Kadın	99	46,00(16-105)		

* $p<0,05$; Mann Whitney U testi

Sınıf düzeyi ve Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($\chi^2= 10,055$; $p= 0,023$; Tablo 3). Bu fark nedeni ile yapılan Mann Whitney U testine göre ise bu farkın 3. ve 4. sınıflar arasında olduğu tespit edildi ($z= -3,013$; $p=0,003$; Tablo 4).

Tablo 3: Sosyal medya kullanım amaçları ile ilgili analiz sonuçları

	Sınıf	n	χ^2	p
Sosyal etkileşim-iletişim amaçlı kullanım	1.	34	2,023	,164
	2.	27		
	3.	17		
	4.	42		
Tanıma ve tanınma amaçlı kullanım	1.	34	6,415	,074
	2.	27		
	3.	17		
	4.	42		
Eğitim amaçlı kullanım	1.	34	4,159	,058
	2.	27		
	3.	17		
	4.	42		
Sosyal ağ kullanım amaçları toplam puan	1.	34	10,055	,023*
	2.	27		
	3.	17		
	4.	42		

*p<0,05; Kruskal-Wallis testi

Tablo 4: Sosyal ağ kullanım amaçları toplam puanı için sınıflar arası fark analizi sonuçları

	1.-2. Sınıf	1.-3. Sınıf	1.-4. Sınıf	2.-3. Sınıf	2.-4. Sınıf	3.-4. Sınıf
	z	z	z	Z	z	z
	p	p	p	p	p	p
SAKA_TP	-0,473 ,637	-1,919 ,055	-1,124 ,261	-1,501 ,133	-1,804 ,071	-3,013 ,003*

*p<0,05, SAKA_TP: Sosyal ağ kullanım amaçları toplam puanı; Mann Whitney U testi

Tartışma ve Sonuç

Üniversite öğrencilerinde sosyal medya kullanım amaç ve alışkanlıklarının sınıf düzeyi ve cinsiyete göre değişiminin incelenmesini amaçlayan bu araştırma, üniversite öğrencileri tarafından çok sık kullanılan internet ve sosyal medya ağlarının, yaşam tarzı ve iletişim biçimi üzerindeki etkisini belirlemek ve internet ve sosyal medya ağlarının üniversite öğrencilerinin hayatlarındaki yerini anlamak adına çok önemlidir.

Bu araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının sosyal medya hesabı bulunmaktaydı. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, sosyal medyayı günlük 1-2 saat arasında kullanmaktaydı. Kadın öğrencilerin kullanım süreleri erkeklere göre daha fazlaydı. Bunun nedeni, kadın üniversite öğrencilerini sosyal medyaya çekecek birçok moda, yemek, dekorasyon vb. ile ilgili uygulamaların olması nedeni ile sosyal medyanın cazibe kazanması olarak düşünülebilir

(Akyürek, Kars ve Bumin, 2018). Ayrıca, sosyal medya öğrencilerin kararlarını oldukça önemli boyutta etkilemekteydi. Bu, üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı yaşamlarının önemli bir parçası olarak benimsediğinin bir göstergesi olarak düşünülmektedir (Tanrıverdi ve Sağır, 2014; Akyürek, Kars ve Bumin, 2019). Dahası, öğrencilerin sosyal medyanın kullanım amaçlarının başında eğlenme ve bilgilenme gelmektedir (Uysal, 2009; Akyürek, vd., 2018). Bilgilenme tercihlerinin sosyal medya oluşunun nedeni, sosyal medya ile birçok sanatsal, sosyal ve kültürel faaliyetler ile ilgili duyurulardan haberdar olmaları gösterilebilir (Kamiloğlu ve Yurttaş, 2014).

Kadın öğrencilerin büyük bir bölümü sosyal medyayı daha aktif ve daha uzun süre kullanmakla beraber, önemli bir kısmı vazgeçilmez olarak görmektedir. Bu durumun kişinin sosyal medyayı özellikle eğitim (Kalpidou, Costin & Morris, 2011; Kirschner & Karpinski, 2010) ve sosyalleşme (Agosto & Abbas, 2009; Subrahmanyam & Greenfield, 2008) gibi farklı birçok amaçla kullanabilmesinden kaynaklanacağını düşünmekteyiz. Kadın öğrencilerin sosyal medyayı eğitim süreçlerinde kullanmaya yatkın olduğu belirlenmiş, özellikle açık uçlu sorularda kadın öğrenciler tarafından sosyal ağ web siteleri dışında en çok kullanılan aracın Youtube olduğu bildirilmiştir.

Öğrencilerin sosyal medya kullanım amaçlarının cinsiyet faktörüne göre değişimi incelendiğinde ise, kadın öğrenciler bilgi formunda cevapladıkları 12 soru ile benzer olarak sosyal etkileşim ve iletişim ile eğitim amaçlı kullanımda erkek öğrencilere göre fark yarattığı literatürle uyumlu olarak bulunmuştur (Yılmazsoy & Kahraman, 2017). Bu durumu, erkek öğrencilerin sosyal medyaya ilgisinin daha az olduğu (kullanım sürelerine göre) ile açıklamak mümkün olabilir (Ahn, 2011; Hargittai, 2007; Mansumittrchai, Chiu ve Park, 2014; Tanrıverdi ve Sağır, 2014). Ancak, sosyal medya kullanım amaçları cinsiyete göre karşılaştıran bazı araştırmalar ise, bizim bulgularımızdan farklı olarak, kişiler arası etkileşim boyutunda erkeklerin kadınlara göre daha fazla kullandığı (Tanrıverdi ve Sağır, 2014) ve ders hazırlığı konusunda gruplar arası bir farkın olmadığını göstermişlerdir (Lin ve Lu, 2015; Mazman ve Usluel, 2011). Bu bulgulardaki farklılık kültürler arası farklılıklardan ya da araştırmaların gerçekleştirildiği yaş grubundan kaynaklandığı düşünülebilir.

Bu çalışmanın bulgularından biri de öğrencilerin kullanım amaçları ile ilgili alışkanlıklarının sınıf düzeyleri faktörüne göre de değişiklik göstermesiydi. Özellikle 3. sınıfa kadar kullanım alışkanlıkları artmış; ancak 4. sınıfta aniden gerilemiştir. Bunu 4. sınıf öğrencilerinin yoğun staj ve bitirme tezi uğraşları nedeni ile ilişkili olduğunu düşünmekteyiz.

Mezuniyetin yaklaşması ile iş kaygısının arttığı ve öğrencilik rolü gömleğini üzerinden çıkarması ile alışkanlıklarının da değiştiğini söyleyebiliriz.

Çalışmanın bazı limitasyonları mevcuttur. Örneklemin küçük ve çalışmanın sadece bir üniversitenin bir bölümünde yapılması limitasyonları arasındadır. Ayrıca, çalışmanın ergoterapi öğrencilerine yapılmasının sonuçları nasıl etkilediğini bilememekteyiz. Aynı çalışma deseni teknoloji ile daha fazla ilgilenen bir bölümde (örneğin; bilgisayar mühendisliği) uygulansaydı, sonuçlar nasıl olurdu bunu bilemiyoruz. Bu da çalışmanın diğer bir limitasyonudur. Bu nedenle, gelecekte yapılacak araştırmalarda daha geniş örneklem ve farklı bölümler dahil edilerek örneklemin genişletilmesi önerilmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma, sosyal medyanın kullanım amaçları ve alışkanlıklarının cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkinlerine göre değişimine ışık tutması açısından önemlidir. Bu kadar ilgi çeken sosyal medya, günümüz toplumunda özellikle kadınların bazı alışkanlıklarını erkeklere nazaran değiştirmiş ve değiştirmeye de devam etmektedir. Hayatın birçok alanı ile ilgili özellikle eğitim açısından sosyal medya ağları birçok olanağı içerisinde barındırmaktadır ve bu nedenle kadın üniversite öğrencilerinin vazgeçilmezi olmuştur. Buna göre, sosyal medya ağları, birçok özelliği ve olanakları ile, eğitim öğretim süreçlerinin daha fazla desteklenmesi, öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci etkileşiminin artırılması, öğrencilerin araştırma, sorgulama ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir araç olarak kullanılmalıdır (Al-Kindi & Alhashmi, 2012; Kuzu, 2014). Bunun için ise, eğitimcilerin bu yönde kendilerini geliştirerek, çağın ürünü olan bu ağları en doğru, faydacı ve tedbirli bir şekilde öğrencilerin kullanımına sunmaları önemlidir.

Teşekkür

Katılımcılarımızın her birine teşekkür ederiz.

Finansal Destek

Çalışma için finansal destek sağlanmamıştır.

Çıkar Çatışması

Çalışmamızda herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Abaoğlu, H., Cesim, Ö. B., Kars, S., & Çelik, Z. (2017). *Life Skills in Occupational Therapy*. İçinde M. Huri (eds.), *Occupational Therapy: Occupation Focused Holistic Practice in Rehabilitation*, (pp. 49-65). London: IntechOpen.
- Agosto, D. E., & Abbas, J. (2009). Teens and social networking: How public libraries are responding to the latest online trend. *Public Libraries*, 48(3), 32–37.
- Agosto, D. E., Abbas, J., & Naughton, R. (2012). Relationships and social rules: Teens' social network and other ICT selection practices. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 63(6), 1108-1124. doi: 10.1002/asi.22612
- Ahn, J. (2011). The effect of social network sites on adolescents' social and academic development: Current theories and controversies. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(8), 1435-1445. doi: 10.1002/asi.21540
- Akyürek, G., Kars, S., & Bumin, G. (2018). Üniversite öğrencilerinde cep telefonlarının problemleri kullanımı ile serbest zaman tatmininin ilişkisinin incelenmesi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 6(3), 191-196. doi: 10.30720/ered.404075
- Akyürek, G., Kars, S., & Bumin, G. (2019). Üniversite öğrencilerinde cep telefonu kullanımı ile kimlik gelişimi arasındaki ilişkisi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 7(2), 85-90. doi: 10.30720/ered.449845
- Al-Kindi, S. S. A., & Alhashmi, S. M. (2012). Use of social networking sites among shinas college of technology students in Oman. *Journal of Information & Knowledge Management*, 11(1), 1-9. 1250002-1250009.
- Alav, O. (2014). Sosyal medya'nın birey ve toplumsal yapıya etkileri. *Elektronik Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-22.
- Albion, P. R. (2008). Web 2.0 in teacher education: Two imperatives for action. *Computers in the Schools*, 25(3-4), 181-198. doi: 10.1080/07380560802368173
- Aydın, M. (2000). *Kurumlar sosyolojisi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chen, B., & Bryer, T. (2012). Investigating instructional strategies for using social media in formal and informal learning. *Research Articles*, 13(1), 87-104. doi: 10.19173/irrodl.v13i1.1027
- Chew, E., Jones, N., & Blackey, H. (2009). A UK case study-technology enhances educational experiences in the University of Glamorgan. In *2009 International Conference On Future Computer And Communication* (pp. 212-216). IEEE. Kuala Lumpur, Malaysia.
- Clarke, B. H. (2009). Early adolescents' use of social networking sites to maintain friendship and explore identity: Implications for policy. *Policy & Internet*, 1(1), 55-59. doi: 10.2202/1944-2866.1018
- Çavuş, N., Ertaç-Varoğlu, D. & Serdaroğlu, R. (2012). Segmenting student profiles on the usage of social networking media: A case study on Facebook. In *4th International Future-Learning Conference on Innovations in Learning for The Future 2012: e-Learning*. İstanbul: İstanbul University Rectorate Publication.
- Erkan, R. (2010). *Kentleşme ve sosyal değişim*. (3. baskı). Ankara: Bilimadamı Yayınları.
- Ersöz, A. G. (2016). Habits of usage of facebook among university students: A case study of sociology department students. *Journal of Economy Culture and Society*, 53, 303-326. doi: 10.18368/IU/sk.63264
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). Internal validity. *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill, 166-83.
- Hamid, S., Waycott, J., Kurnia, S., & Chang, S. (2015). Understanding students' perceptions of the benefits of online social networking use for teaching and learning. *The Internet and Higher Education*, 26, 1-9. doi: 10.1016/j.iheduc.2015.02.004
- Hargittai, E. (2007). Whose space? Differences among users and non-users of social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 276-297. doi: 10.1111/j.1083-6101.2007.00396.x
- Hieftje, K. (2009). *The role of social networking sites as a medium for memorialization in emerging adults*. (Unpublishing Doctoral Dissertation). Indiana University, Bloomington, USA.

- Jones, N., Blackey, H., Fitzgibbon, K., & Chew, E. (2010). Get out of MySpace!. *Computers & Education*, 54(3), 776-782.
- Kalpidou, M., Costin, D. & Morris, J. (2011). The relationship between Facebook and the well-being of undergraduate college students. *Cyberpsychology, Behavior & Social Networking*, 14(4), 183-189. doi: 10.1089/cyber.2010.0061
- Kamiloğlu, F., & Yurttaş, Ö. U. (2014). Sosyal medyanın bilgi edinme ve kişisel gelişim sürecine katkısı ve lise öğrencileri üzerine bir alan çalışması. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 21, 129-150. doi: 10.16878/gsuilet.96678
- Karal, H., & Kokoç, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 1(3), 251-263.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kert, S. B. (2011). The use of SMS support in programming education. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(2), 268-273.
- Kirschner, P. A., & Karpinski, A. C. (2010). Facebook® and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1237-1245. doi:10.1016/j.chb.2010.03.024
- Koçer, M. (2012). Erciyes üniversitesi öğrencilerinin internet ve sosyal medya kullanım alışkanlıkları. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (18), 70-85.
- Kuzu, E. B. (2014). *Bilişim teknolojileri öğretmen adayları arasında çevrimiçi sosyal ağların öğretim amaçlı kullanımı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Küçükali, A. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı: Atatürk Üniversitesi örneği. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(13), 531-546.
- Lenhart, A., Madden, M., Smith, A., & Macgill, A. R. (2009). Teens and social media: An overview. *Washington, DC: Pew Internet and American Life*, pp. 97-119.
- Lin, M. F. G., Hoffman, E.S. & Borengasser, C. (2013). Is social media too social for class? A case study of Twitter use. *TechTrends*, 57(2), 39-45. doi: 10.1007/s11528-013-0644-2
- Lin, K. Y., & Lu, H. P. (2015). Predicting mobile social network acceptance based on mobile value and social influence. *Internet Research*, 25(1):107-130.
- Lister, M., Giddings, S., Dovey, J., Grant, I., & Kelly, K. (2008). *New media: A Critical introduction*. London, UK: Routledge.
- Mansumittrchai, S., Chiu, C. L., & Park, C. H. (2014). Facebook users in United Arab Emirates: Underlying the factors and demographic analysis. *Asia Marketing Journal*, 16(1), 117-132.
- Mazman, S. G., & Usluel, Y. K. (2011). Gender differences in using social networks. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(2), 133-139.
- Mcloughlin, C., & Lee, M. (2007). Social software and participatory learning: Pedagogical choices with technology affordances in the Web 2.0 era. In *Proceedings of ASCILITE - Australian Society for Computers in Learning in Tertiary Education Annual Conference 2007* (pp. 664-675). Australasian Society for Computers in Learning in Tertiary Education. Retrieved August 27, 2019 from <https://www.learntechlib.org/p/46128/>
- Muijs, D., West, M., & Ainscow, M. (2010). Why network? Theoretical perspectives on networking. *School Effectiveness and School Improvement*, 21(1), 5-26. doi: 10.1080/09243450903569692
- Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür, M., & Baysal, N. (2011, May). Sosyal ağ sitelerinin eğitsel ortamlardaki işlevselliği. In *6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11)* (pp. 16-18). Elazığ, Türkiye.
- Park, C. H. & Kim, Y. J. (2013). Intensity of social network use by involvement: A study of young Chinese users. *International Journal of Business and Management*, 8(6), 22-33. doi: 10.5539/ijbm.v8n6p22
- Sistek-Chandler, C. (2012). Connecting the digital dots with social media and Web 2.0 technologies. *Journal of Research in Innovative Teaching*, 5(1) 78-87.
- Subrahmanyam, K. & Greenfield, P. (2008). Online communication and adolescent relationships. *The Future of Children*, 18(1), 119-146.

- Tanrıverdi, H., & Sağır, S. (2014). Lise Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanım Amaçlarının Ve Sosyal Ağları Benimseme Düzeylerinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 775-822.
- Uysal, S. (2009). *Mesleki eğitim veren teknik, endüstri meslek, anadolu meslek ve anadolu teknik liselerinde uygulanmakta olan MEGEP projesinin etkililiği hakkındaki öğretmen görüşlerinin belirlenmesi (İstanbul ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmazsoy, B., & Kahraman, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Facebook örneği. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 6(1), 9-20.